

ÅRSRAPPORT 2019

Dansk Vegetarisk Forening

INDHOLD

KÆRE LÆSER Side 3

MAD OG MILJØ PÅ SKOLESKEMAET OG SOM DIGITALT LÆRINGSUNIVERS Side 4

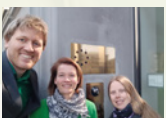
VEGGIEWORLD 2019 I ØKSNEHALLEN Side 5

DIALOG OG DEBAT MED ERHVERVSLIV OG LANDBRUG Side 6

ØKOLOGI OG PLANTEBASEREDE FØDEVARER ER ET GODT MATCH Side 7

PRÆCISERING AF KOSTRÅDENE: VORES MÆLKEKAMPAGNE SKABTE RESULTATER Side 8

SAMFUNDSØKONOMISK BEREGNING PÅ VEJ Side 9

MERE PLANTEBASERET MAD I DE OFFENTLIGE INSTITUTIONER I AARHUS OG KØBENHAVN Side 10

FORMIDLING BIDRAGER TIL SAMFUNDETS FORVANDLING Side 11

MOD NYE GRØNNE HØJDER I 2020 Side 12

KÆRE LÆSER

2019 har på alle måder været et fantastisk år, hvor den plantebaserede dagsorden har fået endnu mere vind i sejlene.

Det fremgår af den årlige spørgeskemaundersøgelse, som vi gennemfører i samarbejde med Coop Analyse, at det nu er cirka 14 % af danskerne, som lever overvejende eller helt vegetarisk. Blandt de unge er det 23 %. Og hele 58 % af danskerne vil gerne spise mindre kød – blandt de unge er det 72 %.

Den grønne forandrings vinde blæser også på Christiansborg, hos erhvervslivet, i medierne og i andre organisationer. Disse forandringer er vi i Dansk Vegetarisk Forening stolte over, at vores medlemmer, bidragydere, frivillige og ansatte spiller en væsentlig rolle i.

Vi håber, at du vil få samme følelse og fornemmelse som os, når du læser denne årsrapport. Her kan du læse om nogle af vores største projekter og vigtigste resultater fra året, der er gået.

2019 blev året, hvor vi rundede 4.000 medlemmer, og hvor vi besluttede at organisere vores arbejde i seks overordnede programområder:

- **Politisk påvirkning**
 - udvikling og gennemførelse af politiske initiativer samt netværk med andre organisationer
- **Videnskab og data**
 - formidling af forskning, indenfor især ernæring og bæredygtighed, samt undersøgelser om forbrugerpræferencer
- **Samarbejde med erhvervslivet**
 - rådgivning af producenter, detailhandel, grossister og food service, samt netværksmøder
- **Uddannelse af professionelle**
 - inspiration og videreuddannelse til køkkenprofessionelle og ernæringsfaglige
- **Børn og unge**
 - oplysning og vejledning om sund ernæring til børn samt workshops om bæredygtighed og grøn madlavning for skoleklasser
- **Fællesskaber der vokser**
 - events og sociale aktiviteter

Programområderne afspejler, at vi arbejder med den plantebaserede omstilling på alle de niveauer, der skal til, hvis vi skal have hele samfundet med. Så vi har kort sagt masser at kaste os over i 2020 og fremad.

I denne rapport skal vi glæde os over alt det, som er opnået i 2019 – og det er ikke så lidt.

Vi vil gerne sige tak til alle vores medlemmer, bidragydere, frivillige, ansatte og samarbejdspartnere, som er afgørende for, at vi kan skabe den forandring, der er brug for. Vi glæder os til at fortsætte arbejdet i 2020.

Godt nytår og rigtig god læselyst!

Grønne hilsener
fra bestyrelsen og sekretariatet
i Dansk Vegetarisk Forening

MAD OG MILJØ PÅ SKOLESKEMAET OG SOM DIGITALT LÆRINGSUNIVERS

Unge studerende har siden efteråret 2015 gennemført workshops for over 12.000 skoleelever i landets 6. til 9. klasser om sammenhængene mellem kødforbrug, grøn kost og miljø. Projektet – som tidligere har modtaget udviklingsstøtte fra både Miljøstyrelsen, Kulturstyrelsen og Undervisningsministeriet – er blevet modtaget med overvældende interesse fra alle landets egne og har fået fremragende evalueringer fra både lærere og elever.

"Det var en super god dag, inspirerende, en øjenåbner også for mig som lærer"
– Sct. Nicolai Skolen.

Vi oplever stor efterspørgsel efter disse workshops blandt lærere over hele landet, og vi har derfor ansat mange nye oplægsholdere. De glæder sig til at komme ud på endnu flere skoler i 2020 – både nye skoler og gengangere.

Vores workshops om mad og miljø er bygget op om miljømæssige, økonomiske, personlige og kulturelle dilemmaer. En workshop varer normalt 3-4 timer, eventuelt 5-6 timer, hvis skolen også ønsker en madlavningsworkshop til sidst. Madlavningsworkshoppen ser vi som et vigtigt supplement til workshoppen om miljø for

at skabe en kobling til de praktiske færdigheder med at lave mad samt muligheden for at sanse og smage grøn mad.

Vi har med støtte fra Undervisningsministeriet og i samarbejde med IntuGreen udviklet et tilhørende digitalt læringsunivers, madformiljøet.dk. Det er et interaktivt univers, hvor eleverne kan udforske alle de centrale temaer inden for mad og bæredygtighed.

Det digitale univers muliggør, at vi kan nå ud til endnu flere skoleklasser, end vi kan med vores oplægsholdere. Vi vil i 2020 arbejde målrettet på at udbrede kendskabet til madformiljøet.dk blandt skolelærere over hele landet. Spred gerne budskabet!

VEGGIEWORLD 2019 I ØKSNEHALLEN

I 2019 kom VeggieWorld for første gang til Skandinavien og blev afholdt den 2. og 3. november i Øksnehallen. VeggieWorld var en kæmpe succes med omkring 4.000 besøgende og 50+ udstillere fra ind- og udland og et spækket og inspirerende program, hvor der bl.a. var besøg af verdens stærkeste mand Patrick Baboumian, som er kendt fra dokumentaren The Game Changers.

VeggieWorld blev arrangeret af det tyske firma Wellfairs i tæt samarbejde med DVF. Vores rolle var at planlægge programmet og gøre eventet synligt overfor stædeholdere, publikum og medier, mens Wellfairs stod for alt det praktiske.

Det blev en inspirerende weekend med en farverig blanding af mælke- og kødalternativer, superfoods, slik, madvarer, drikkevarer samt tøj, tilbehør, kosmetik og hudpleje, service og veganske og grønne projekter foruden interessante samtaler, madlavningsdemoer, debatter, iværksætteri og oplæg.

Dansk Vegetarisk Forening var selvfølgelig også til stede med en stand, lige ved det store madområde, hvor vi fortalte de besøgende om vores arbejde for at udbrede plantebaseret kost.

Besøgende i vores stand havde mulighed for at møde en række forfattere til spændende bøger om grøn mad og ernæring.

På VeggieWorld kunne de besøgende også prøve vores koncept De Grønne Stier, som tager besøgende med på en oplevelsesrejse i, hvordan vores kostvalg påvirker kloden, kroppen og dyrene. De Grønne Stier fungerer således som et værktøj til oplysning, dialog og refleksion, og mange kom forbi.

Næste gang, De Grønne Stier kan opleves, er på Grøn Kbh den 4. og 5. april i Remisen i København.

Et andet højdepunkt til VeggieWorld var uddelingen af priser til årets plantebaserede produkter og supermarkeder. Kåringen af Årets Plantebaserede Supermarked var baseret på en meget grundig undersøgelse, hvor vi undersøgte udvalget af over 50 produkter, testet på over 110 parametre, i 14 supermarkeder, hvoraf de 12 fysiske supermarkeder blev tjekket i 3 forskellige butikker.

Vi er SÅ glade for den kæmpestore opbakning til VeggieWorld i 2019, så I kan allerede nu godt sætte kryds i kalenderen den 3. og 4. oktober 2020, hvor vi gentager succesen i Øksnehallen og med endnu større ambitioner.

DIALOG OG DEBAT MED ERHVERVSLIV OG LANDBRUG

Vi oplever stor efterspørgsel efter vores ekspertise indenfor det grønne område fra både fødevarerproducenter, detailhandel, kantiner og repræsentanter for det animalske fødevarerhverv. Vi har i 2019 holdt møder med og oplæg for mere end 100 virksomheder.

På møderne har vi blandt andet præsenteret resultater fra vores store undersøgelse om grøn levevis, hvor cirka 4.300 vegetarer, veganere og fleksitarer deltog. Resultaterne giver et solidt grundlag for god rådgivning, som erhvervslivet lytter til.

Både Netto og Bilka, som hver især vandt vores priser for hhv. bedste plantebaserede supermarked og bedste plantebaserede discount-supermarked, har efterfølgende brugt det i deres markedsføring. Dette gælder både i selve supermarkederne, men også i deres tilbudsaviser og i tv-spots. At så store virksomheder nævner vores undersøgelse og endda bruger annoncekroner på at formidle deres sejr viser, at de lytter til, hvad vi siger. Og det giver os et godt grundlag for at lægge pres på at få flere produkter på hylderne fremover.

Blandt dem, vi har mødtes med i 2019, er direktørerne for Arla og Landbrug & Fødevarer. Vi mener nemlig, at hvis vi skal få omlagt dansk landbrug, er det vigtigt, at vi også mødes med dem, som vi er uenige med. På begge møder var vores primære formål (1) at få dem til at forstå, at udviklingen mod mindre animalsk og flere planter er dybt seriøs og ikke blot noget forbigående, (2) at gentage de vigtigste fakta om klima og bæredygtighed, såsom at produktionen og forbruget ifølge de naturvidenskabelige forskere skal reduceres ganske drastisk.

Vores generalsekretær deltog i to store debatter, med deltagelse af i alt 450 unge landmænd, på Bygholm Landbrugsskole og

Grindsted Landbrugsskole. Det var begge gange en meget positiv oplevelse, hvor vi oplevede, at mange af de unge landmænd mest var vant til at møde vegetarer og veganere gennem historier om indtrængen på gårde og konflikt-overskrifter i medierne. Men nu mødte de argumenter, der fik dem til at reflektere over fremtidens fødevarerproduktion, og hvad Danmark og de selv skal producere fremover. Vi er også blevet kontaktet af en slagter og faglærer, som gerne vil i dialog med os for at få slagterfaget klædt på til at kunne tilbyde vegetariske alternativer.

I 2020 vil vores indsats på dette område vokse kraftigt. Vi har fået støtte fra Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) under Miljø- og Fødevareministeriet til det 2-årige projekt "Netværk for Fremtidens Planteproteiner i Danmark". Formålet er vidensformidling, samarbejde og idéudvikling, der fremmer den plantebaserede udvikling i det danske fødevarerhverv.

ØKOLOGI OG PLANTEBASEREDE FØDEVARER ER ET GODT MATCH

Med støtte fra Fonden for Økologisk Landbrug startede vi i 2019 et økologiprojekt. Projektet har fokus på at fremme økologiske plantebaserede afgrøder og produkter ved at formidle viden om efterspørgslen samt facilitere netværk mellem aktører fra erhvervslivet.

Som led i projektet gennemførte vi en undersøgelse om økologi-præferencerne i det vegetariske forbrugersegment. Resultaterne er blevet formidlet gennem en pjece målrettet erhvervslivet, som vi har med på alle vores møder med erhvervslivet. Pjecen er desuden frit tilgængelig for alle på vores hjemmeside.

Ligeledes gennemførte vi i september to seminarer for erhvervslivet. Det ene blev afholdt i Aarhus i samarbejde med Økologisk Landsforening og det andet i København i samarbejde med Dansk Erhverv. Begge blev udsolgt med 50 deltagere til hvert seminar.

På seminarerne holdt vi oplæg om udviklingen indenfor plantebaserede fødevarer og vores forbrugerundersøgelser, hvorpå der var oplægsholdere fra erhvervslivet til at fortælle om afgrøder, køkkener, detailhandel og nye produkter.

På baggrund af de resultater og det samarbejde, som vi har etableret med erhvervslivet i forbindelse med økologiprojektet i 2019, har vi modtaget en bevilling til at fortsætte økologiprojektet i 2020. Fokus vil her være at udvikle samarbejdet med grossister og food service. Det skyldes, at vi har oplevet en særlig stor interesse fra food service-sektoren, og at vi vurderer, at der her er et stort fremadrettet potentiale for at fremme økologiske plantebaserede produkter.

PRÆCISERING AF KOSTRÅDENE: VORES MÆLKEKAMPAGNE SKABTE RESULTATER

I marts 2019 havde vi en større kampagne med helsidesannoncer i aviserne og med videoer på de sociale medier, som skulle sætte fokus på, at kostrådene er uklare i forhold til mælk. For de siger faktisk ikke, at man skal drikke mælk, men det er der alligevel mange, som tror.

Kampagnen udfordrede myndighederne, men lige inden offentliggørelsen kontaktede vi Fødevarestyrelsen for at fortælle dem, at formålet var konstruktivt – at få fokus på alternative kilder til calcium, f.eks. de mange gode grønne bladgrøntsager, nødder og fuldkornsprodukter, som også er fyldt med calcium.

SET PÅ TV2 - Fødevarestyrelsen giver DVF ret: Vi skal blive skarpere i vores kommunikation om calcium

Vi er ikke i tvivl om, at vores tilgang var afgørende for, at Fødevarestyrelsen valgte at tage konstruktivt imod kampagnen. I bedste sendetid på TV2 fortalte Fødevarestyrelsens projektleder for kostrådene således, at der også er gode plantebaserede kilder til calcium, som man kan spise i stedet for mælkeprodukter. Og de ændrede ordlyden på deres hjemmeside, så den blev konstruktiv.

[Du kan] godt sammensætte en sund kost med et calciumindhold, der svarer til anbefalingerne, uden mælkeprodukter.

- Fødevarestyrelsen 2019

I september udgav Fødevarestyrelsen selv en video om mælk, hvor det blev understreget, at man ikke behøver at indtage mælkeprodukter, hvis man er opmærksom på andre kilder til de næringsstoffer, mange normalt får fra mælk.

Vi mener dog fortsat, at der er brug for en opdatering af kostrådene på et mere overordnet niveau, hvis det skal blive almindelig viden blandt danskerne, at mælkeprodukter er et valg og ikke en nødvendighed. Det samme gælder en opdatering af kostrådene som helhed. De er i dag baseret på en blanding af videnskabelig evidens og "kultur". Vi mener, at de bør basere sig alene på ernæringsvidenskaben.

Vi påstår bestemt ikke, at man ikke kan leve uden mælk. Det kan man godt.

- Mejeriforeningen 2019

SAMFUNDSØKONOMISK BEREGNING PÅ VEJ

Vi modtog i efteråret den fantastiske nyhed om, at Fødevareministeriet har bedt Københavns Universitet om at beregne de samfundsøkonomiske fordele for Danmark, hvis danskerne spiser grønnere.

Det er et regnestykke, vi har efterlyst i halvandet år! Der findes tilsvarende beregninger for Norge, Belgien og Storbritannien samt globalt. Men i Danmark har vi ikke haft et sådant tal – før nu.

Et sådant tal har enorm betydning, fordi vi fremover kan henvise til, at regeringens egne beregninger viser, at det har en konkret økonomisk værdi om året for Danmark, hvis danskerne spiser grønnere. Dette tal vil vi også kunne bruge fremadrettet i vores arbejde herunder som bilag til fremtidige lovforslag, kampagner m.v.

Vores arbejde med at få gennemført en sådan beregning har bestået af en lang række debatindlæg om vigtigheden af dette regnestykke i landsdækkende aviser. Vi har stillet spørgsmål om det til alle kandidaterne til folketingsvalget. Og så har vi fået et par politikere til at stille det som spørgsmål til fødevareministeren.

I 2018 ville daværende fødevareminister Jacob Ellemann-Jensen ikke levere en sådan beregning, da Enhedslisten spurgte. Men her i 2019 har både Enhedslistens og SF's fødevareordførere stillet spørgsmålet på ny, og denne gang er svaret blevet, at ministeriet har bestilt en udregning af det, og at svaret forventes klart inden udgangen af 2019.

Når beregningen offentliggøres, vil vi selvfølgelig bruge vores viden til at granske den grundigt og vurdere, om den medregner alle de faktorer, den bør, og om den regner på alle de relevante scenarier (f.eks. EAT-Lancet-rapportens 'planetariske' kost såvel som vegetarisk og vegansk kost).

Og så vil vi indgå i en offentlig debat om beregningen og sikre, at flest muligt hører om det samfundsøkonomiske potentiale, og at tallene kan danne grundlag for politiske tiltag, som fremmer grønnere kost.

MERE PLANTEBASERET MAD I DE OFFENTLIGE INSTITUTIONER I AARHUS OG KØBENHAVN

Aarhus Kommune og Københavns Kommune vedtog begge i 2019 at indføre markant grønnere mad i de kommunale køkkener. Begge kommuner har sat målsætninger om 25 % mindre CO2-udledning fra den kommunale mad i hhv. 2024 og 2025. Dette betyder i praksis, at begge kommuner skal skære animalske produkter ned med cirka 40 %.

I forvejen spises der grønnere i disse kommuner end i resten af landet, så der er med enhver målestok tale om, at kosten bliver markant grønnere, ligesom begge kommuner også kan inspirere resten af landets kommuner på dette område.

Målsætningerne i Aarhus og Københavns Kommune udspringer af vores kampagne siden 2017 om en grøn valgmulighed i alle offentlige køkkener. I begge byer blev vores forslag om en grøn valgmulighed i de offentlige køkkener fremsat i byrådene, og vi sendte inden afstemningerne fakta til byrådsmedlemmerne om den folkelige opbakning til både en grøn valgmulighed og til grønnere mad generelt.

I København var der ikke opbakning i byrådet til en grøn valgmulighed, men der var opbakning til grønnere mad generelt. I Aarhus blev forslaget i første omgang kørt ud på et sidespor, fordi en rådmand var imod, og medierne vinklede det skævt. Men vi sendte efterfølgende et udførligt dokument til byrådet, som var forsynet med fakta og videnskabelige referencer. I juni fremsatte

58 % af danskerne - og 72 % af de unge - ønsker at spise mindre kød
(Coop Analyse & DVF 2019)

borgmesterens kontor så et nyt forslag om grønnere mad, hvor der blev henvist til vores dokument. Og vi fik foretræde for Økonomiudvalget, hvor der blev stillet en række konstruktive spørgsmål. Og forslaget blev senere stemt igennem byrådet.

I december fik vi så at vide, at Københavns Kommune har opblødt deres forbud mod vegansk mad i daginstitutioner. Det er en følge af, at vi har holdt et møde med forvaltningen, og af at byrådsmedlem for Alternativet, Niko Grünfeld, har stillet spørgsmål til forvaltningen om deres praksis. Det er ikke en garanti for vegansk mad i daginstitutionerne, men det giver bl.a. institutionerne frihed til at lade forældrene give barnet en madpakke med, hvilket er et væsentligt fremskridt.

Vi arbejder naturligvis videre for at få politisk opbakning til, at en grøn valgmulighed bliver tilgængelig i alle offentlige køkkener, uanset hvor i landet man bor. Og vi arbejder, sammen med andre gode kræfter, på at skaffe enten statslige midler eller fondsmidler til at sikre efteruddannelse i tilberedning af plantebaserede retter for køkkenpersonale over hele landet.

FORMIDLING BIDRAGER TIL SAMFUNDETS FORVANDLING

Vores pressearbejde er en vigtig del af vores arbejde, da vi derigennem sætter fokus på den grønne dagsorden og formidler relevant forskning, viden og undersøgelser til den brede befolkning. Vi har været omtalt i medierne cirka 350 gange i årets løb, ifølge en optælling i mediedatabasen InfoMedia. Det inkluderer alt fra optræden på TV og i radio og at blive citeret i avisartikler og skrive debatindlæg til generel omtale, f.eks. af vores statistiske materiale om udviklingen i det danske samfund.

Vi er fortsat vagthund overfor forkerte påstande i medierne med vores VegeTektor-opslag på Facebook. Derudover får vi løbende rettet andre fejl, når medierne er lige lovlig hurtige. Vi fik bl.a. medhold af DR's generaldirektør i en klage over en video om mælk. Vi kan være nødt til at gå ud og fortælle, at de har begået fejl. Men vores foretrukne tilgang er altid, at medierne selv retter fejlene, og at vi så fortæller dette. Det skaber størst troværdighed for både medierne og os.

I 2019 afholdt vi to større foredragsturnéer i Danmark. Først med den verdensberømte Dr. Caldwell Esselstyn i maj og siden med vores generalsekretær Rune-Christoffer Dragsdahl i november. Herudover har vi også afholdt en række foredrag med klinisk diætist Maria Felding og den plantebaserede sygeplejerske Stig Ladefoged. Hver gang vi holder foredrag, er det en fornøjelse at møde så mange interesserede og nysgerrige danskere, og vi glæder os til, at vi i 2020 får besøg af endnu et verdensnavn, Dr. Michael Greger, ligesom den plantebaserede verdensrekordholder i ultra-roning Niclas Tonnesen også vil holde en række foredrag.

Vi deltog også på Folkemødet på Bornholm, hvor vi i samarbejde med Videntcenter for Fødevareudvikling, Naturlig Foods og Simple Feast havde Det Plantebaserede Telt med oplæg, debatter og diskussioner, hvor blandt andre Casper Christensen, Jesper Theilgaard, Frank Erichsen, Bertel Haarder, Uffe Elbæk og en række andre folketingspolitikere kom forbi.

MOD NYE GRØNNE HØJDER I 2020

Som det fremgår af alle de foregående sider, har vi masser at kaste os over i 2020.

Vi vil fortsat arbejde indenfor vores seks programområder. Vi vil især have fokus på de områder, hvor vi kan se, at der netop nu er særlig stort potentiale, og hvor vi har gode erfaringer med at skabe resultater, der flytter hele samfundet i en grønnere retning: Vores politiske arbejde, vores erhvervsarbejde og vores samarbejde med andre organisationer.

Sammen med alle jer – medlemmer, bidragydere, frivillige, ansatte og samarbejdspartnere – skaber vi grønne resultater, som forandrer både i det store og små.

Tak for jeres støtte i 2019. I ønskes alle et grønt og berigende nytår!

DU KAN STØTTE DANSK VEGETARISK FORENINGS ARBEJDE PÅ FØLGENDE MÅDER:

🌱 Via hjemmesiden: vegetarisk.dk/bidrag

🌱 MobilePay til 25419

🌱 Kontooverførsel til 8401 1760307

Sortedam Dossering 55, 2100 København Ø
51 91 89 78
kontakt@vegetarisk.dk
www.vegetarisk.dk

